



# Kroniek

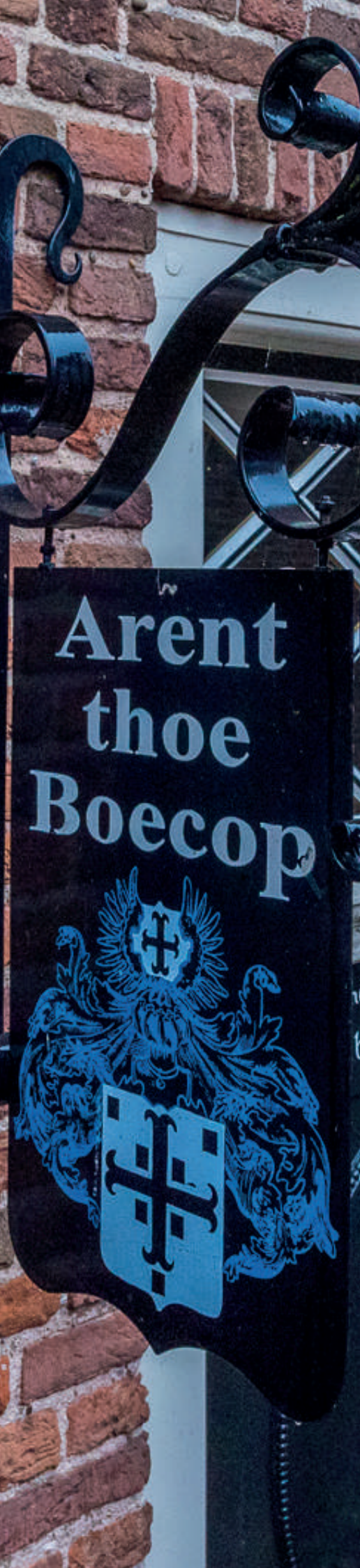
Oudheidkundige vereniging  
Arent thoe Boecop

*kroniek no. 169*  
*januari 2022*

## NIEUWE LEDEN

In de afgelopen maanden kon onze ledenadministrateur Sake Santema de volgende nieuwe leden inschrijven:

A. van Es	Doornspijk
G. van de Vosse	Elburg
R. Bosch	Koekange
W. Peperkamp	Elburg
R. Akster	Cumbria (Verenigd Koninkrijk)
H. ten Hove	Elburg
H. Evink	Elburg
B. en J. Westerink	Elburg
A. Klein	Elburg
P. Burema	Nunspeet
P. Groothuijse	Elburg
J. Zwep	Bolsward
S. Prins	Doornspijk
R. Teunissen	Elburg
H. Vasmel	Dronten
N. Veninga	Epe
T. van de Wetering	Amstelveen
A. Bax-ten Hoop	Maassluis
D. van den Eijk	Oosterwolde
J. Hofman	Elburg
N. Schuiling-Veninga	Groningen



## **Inhoudsopgave**

<b>Nieuwe leden</b>	<b>2</b>
<b>Het verhaal van het oude en het nieuwe jaar</b>	<b>4</b>
<b>Chris Hengeveld geridderd</b>	<b>6</b>
<b>Gelderse Roos Prijs 2021</b>	<b>7</b>
<b>Officiële presentatie project Elburg in oorlogstijd</b>	<b>8</b>
<b>Ontmoeting met de familie Veninga</b>	<b>10</b>
<b>Werkgroep Begraafplaatsen</b>	<b>11</b>
<b>Publicatie Elburger bijnamen</b>	<b>12</b>
<b>Contributie</b>	<b>13</b>
<b>Publicatie Dagboek van Beert Akster</b>	<b>14</b>
<b>Terugblik op excursie Kamp Vught</b>	<b>15</b>
<b>Luchtfoto Oostendorp</b>	<b>16 - 17</b>
<b>Heel Elburg plakt</b>	<b>18</b>
<b>Klokkenluidersgilde Claude Fremy</b>	<b>19</b>
<b>Op bezoek bij Gerrit Leusink</b>	<b>20</b>
<b>De roemruchte jaren 1572 en 1672</b>	<b>23</b>
<b>Nieuwe ontwikkelingen website Elburg in oorlogstijd</b>	<b>24</b>
<b>Historisch weetje</b>	<b>26</b>
<b>Archeologie</b>	<b>28</b>
<b>RABO Club Support</b>	<b>29</b>
<b>Schenking</b>	<b>29</b>
<b>Onze sponsors</b>	<b>30</b>
<b>Colofon</b>	<b>31</b>

## Het verhaal van het oude en het nieuwe jaar



*Pauline van Zweden - voorzitter Arent thoe Boecop  
(Foto José Oosthoek)*

Als liefhebber van mooie verhalen werd ik geïnspireerd door de kersttoespraak van de koning die sprak van 'Het verhaal van Nederland'. Er schoot direct een gedachte door mijn hoofd: onze mooie vereniging Arent thoe Boecop is ook een doorgever van verhalen. De verhalen uit onze omgeving. Ook het afgelopen jaar, dat opnieuw bijzonder was vanwege corona, hebben we ons beziggehouden met het vertellen en in beeld brengen van bijzondere verhalen. Zoals daar waren de verhalen van Elburg en omstreken in oorlogstijd, het verhaal van de visafslag in de vorm van het boek 'Parels van de visafslag', de publicatie van Beert Akster en de bijzondere verhalen die te lezen waren in de uitgaven van de Kroniek.

Het hoogtepunt voor onze vereniging was in het afgelopen jaar wel het verhaal van de Gelderse Roos: naar aanleiding van het boek 'Elburg en omstreken in oorlogstijd' is het afgelopen jaar heel intensief gewerkt aan een website waarin de verhalen van het boek zijn verwerkt tot een digitale kennisbank. Ik ben, als voorzitter van Arent thoe Boecop, zo trots op de mensen die dit verwezenlijkt hebben. En niet alleen ik maar ook onze leden die massaal gestemd hebben op deze kennisbank toen deze genomineerd werd voor de Gelderse Roos Prijs van Erfgoed Gelderland. Heel hartelijk dank daarvoor, het is voor ons echt een hele grote eer om deze prestigieuze prijs waar zo veel mooie projecten naar hebben meegedongen, te hebben mogen winnen. In de nieuwe Kroniek die binnenkort uitkomt kunt u lezen op welke manier u gebruik kunt maken van deze kennisbank die steeds actueel gehouden wordt met nieuwe verhalen.

### **Verhalen, verhalen!**

Zo was daar ook het verhaal van de werkgroep 'Begraafplaats Nunspeterweg' die het graf heeft opgeknapt van Kornelis Veninga waardoor een hele familie de verhalen van hun verleden heeft ontdekt. Deze verhalen zijn weer gedeeld met de leden van de werkgroep die daardoor ontroerd en geïnspireerd raakten. De excursie naar Kamp Vught, die gelukkig door kon gaan, en waar ook weer mensen werden geraakt door verhalen uit een zwarte periode uit onze geschiedenis. Zo mooi dat er voor deze verhalen belangstelling is van jong en oud. De jongste deelnemer aan deze excursie was 13 jaar en de oudste was 89 jaar.



Dan hadden we nog de verhalen van de voorwerpen die uit de grond kwamen. In de komende Kroniek vindt u weer een mooie bijdrage van de werkgroep Archeologie over de bijzondere vondsten die in de gemeente Elburg gedaan zijn. Wat voor mysterieuze verhalen zitten daarachter verstopt? We hopen binnenkort een tentoonstelling te kunnen inrichten met alle prachtige vondsten die gedaan zijn.

In het najaar hadden we zowaar weer een lezing in het Gruithuis en wat voelde dat weer vertrouwd! Ad Dijkshoorn vertelde het verhaal van de SLE (Stichting Landschapselementen Elburg) die op het gebied van natuur zoveel voor onze omgeving doet. En zo kwamen natuur en cultuur bij elkaar zoals het hoort.

Nog een topper uit het afgelopen jaar was het Plaatjesboek met unieke plaatjes uit onze eigen gemeente. Bij het boodschappen doen bij supermarkt Plus De Vrijheid kon u plaatjes sparen die in een boek geplakt konden worden en dat dan samen met bijbehorende verhalen een heel mooi 'plaatjesboek' werd. Wat gaf het een plezier om dit boek vol met mooie plaatjes te krijgen! Appgroepen en facebookpagina's werden opgericht om te ruilen, hele buurten spaarden voor elkaar. Het boek zorgde voor een ouderwetse saamhorigheid.

Veel verhalen hebben we ook gehoord van u, onze leden! Verhalen die bijzonder waren omdat ze direct raakten aan de bijzondere tijd waarin we leven met het coronavirus. Sommige verhalen ontstonden direct daardoor, andere verhalen zouden anders ook ontstaan zijn. We hebben ook het afgelopen jaar leden verloren

aan de dood en hun gemis voelen wij diep. Ook hebben we leden die strijden voor hun gezondheid en ook bij hen zijn onze gedachten. Niet alleen wil Arent thoe Boecop een doorgever zijn van verhalen maar ook een vereniging die er is voor de leden waaraan wij ons bestaansrecht danken.

We zijn aangekomen in een nieuw jaar dat zich nog ver voor ons uitstrekt. Zullen we weer mooie activiteiten voor u mogen organiseren? Wel zeker is dat we weer mooie verhalen doorgeven en die vindt u binnenkort al in onze Kroniek en in het boek over bijnamen in Elburg dat binnenkort bij u op de mat zal liggen. Verderop in dit jaar schenken we aandacht aan het jaar 1572 waarin ons land ontstond, het verhaal van Nederland. Ook besteden we aandacht aan het rampjaar 1672, het jaar waarin volgens een Nederlands gezegde 'het volk redeloos, de regering radeloos en het land reddeloos' was.

### **Verhalen, verhalen.**

We voeden ons ermee en ik durf te stellen dat ze ons leven kleurrijk maken en verdieping geven.

Ik hoop dat we, als Arent thoe Boecop, u nog lang mogen voorzien van verhalen en ik wens, namens het bestuur, dat uw eigen verhaal voor 2022 gevuld mag zijn met welzijn, gezondheid, blijheid en warmte.

En natuurlijk met.....mooie verhalen!

Pauline van Zweden  
Elburg, 1 januari 2022

# Chris Hengeveld geridderd

Het was op vrijdag 29 september 2021 een grote verassing voor Chris Hengeveld dat hij de koninklijke onderscheiding van Ridder in de Orde van Oranje Nassau mocht ontvangen. Op grond van zijn vele vrijwilligerswerk in de afgelopen vier decennia kreeg Chris uit handen van burgemeester Jan Nathan Rozendaal deze eervolle onderscheiding in het gemeenschapscentrum 't Huiken uitgereikt.

Chris begon al op jonge leeftijd met zijn vrijwilligerswerk als organist in de Sint-Nicolaaskerk en in de Oosterkerk. Hij raakte als organist vanaf de oprichting ook betrokken bij het kerkkoor Rafidim. Met zijn orgelspel begeleidde hij veertig jaar lang vele concerten en diensten van zijn geliefde koor.

In latere jaren was Chris diverse jaren actief als penningmeester bij de Stichting Lokale Omroep Elburg (LOE),



*Chris Hengeveld en zijn vrouw Trudy kort na de uitreiking van de koninklijke onderscheiding in Kulturhus 't Huiken.*

de Winkel Vesting Elburg (WVE) en bij oudheidkundige vereniging Arent thoe Boecop. Daarnaast was hij actief als bestuurder bij de gymnastiekvereniging Sport Staalt Spieren (SSS) en de Stichting Gemeenschapscentra Elburg.

Het bestuur van Arent thoe Boecop heeft de voordracht voor de koninklijke onderscheiding voor Chris van harte ondersteund. In de periode van 2005-2017 was Chris Hengeveld penningmeester van Arent thoe Boecop.

Chris was voor Arent thoe Boecop een uitermate kundige en soepele penningmeester. Wat nodig was, kon aangeschaft of uitgegeven worden. Geld was in de ogen van Chris geen doel, maar een middel. Of om het met de woorden van Chris te zeggen: *Geld is bedoeld om mee te werken en*

*niet om er op te gaan zitten.*

Binnen het bestuur zorgde Chris altijd voor een vrolijke noot. Hij maakte vaak een relaxte en relativerende indruk. Zijn grenzeloze optimisme, opgewektheid en humor maakten indruk en zorgden binnen het bestuur voor een plezierige sfeer.

Chris dacht (denkt) nooit in problemen, maar altijd in oplossingen. Leeuwen en beren op de weg ziet hij vaak niet en wil hij ook niet zien. Zijn devies daarbij was altijd: *Problemen zijn er om op te lossen en niet om in te blijven hangen.*

Het bestuur van Arent thoe Boecop wil Chris Hengeveld, zijn vrouw Trudy en hun beide dochters Noa en Luna alsnog van harte feliciteren met deze eervolle onderscheiding. Het is meer dan verdiend!

# Gelderse Roos Prijs 2021

In september 2021 werd het project *Elburg en omstreken in oorlogstijd 1940-1945* genomineerd voor de Gelderse Roos Prijs 2021. In de hele maand september kon het publiek stemmen op 24 uiteenlopende projecten van stichtingen, verenigingen en musea uit de hele provincie Gelderland.

De Gelderse Roos geeft een podium aan erfgoedprojecten met impact, stimuleert creativiteit en zet vrijwilligers in het zonnetje. De prijs wordt elke twee jaar uitgereikt door Erfgoed Gelderland. In 2021 stond daarbij de vraag centraal: *Wat heeft u het afgelopen jaar gedaan om in contact te blijven met uw vrijwilligers en uw publiek?*

De uitslag van de juryprijs en de publieksprijs was vastgesteld op maandag 15 november. Een paar weken voor de bekendmaking was al bekend gemaakt dat het project van Arent thoe Boecop bij de laatste drie deelnemers zat. Vanwege de beperkende maatregelen werd aangekondigd dat een delegatie van Erfgoed Gelderland op bezoek zou gaan bij de winnaars. Groot was de vreugde toen op 15 november de jury voor de deur stond van het verenigingsgebouw aan de Krommesteeg.

Pauline van Zweden en Wim van Triest mochten de eervolle publieksprijs in ontvangst nemen. Naast een cheque van € 1.000 en een tastbare Gelderse Roos, een kunstwerk gemaakt door CODA ExperienceLab, kregen Pauline en Wim een juryrapport, een doosje met prachtige sleutelhangers, een fles wijn en een grote bos bloemen uitgereikt. Als extra verrassing was een mooi animatiefilmpje gemaakt door Laura Zoon.

Het project *Elburg en omstreken in oorlogstijd 1940-1945* van Arent thoe Boecop bleek overtuigend winnaar te zijn geworden van de publieksprijs. In totaal waren 5.293 unieke stemmen uitge-



*De bestuursleden Wim van Triest en Pauline van Zweden nemen verrast de Gelderse Roos Prijs in ontvangst.*

bracht. Op het Elburger project waren maar liefst 1.055 stemmen uitgebracht. In het kader van 75 jaar bevrijding maakte de vereniging een omvangrijk herdenkingsboek *Elburg en omstreken in oorlogstijd 1940-1945* met een ondersteunende website ([www.elburginoorlogstijd.nl](http://www.elburginoorlogstijd.nl)) over Elburg tijdens de periode van de Tweede Wereldoorlog. Arent thoe Boecop verspreidde het boek onder de leden en op 17 scholen in de gemeente Elburg. Een jaar later lanceerde de vereniging de ondersteunende website. Het project kreeg heel veel positieve reacties.

Na bekendmaking van de top 3 van genomineerde projecten werd Willem van Norel, de auteur van het herdenkingsboek en de samensteller van de website geïnterviewd door een jurylid van de Gelderse Roos. Willem werd gevraagd waarom hij dit project had opgezet. Een gedeelte uit het interview:

'We wisten dat 2020 een bijzonder jaar zou worden. De viering van 75 jaar bevrijding was misschien wel de laatste kans op een dergelijk project met ervaringen van ooggetuigen erin opgenomen. De oudheidkundige vereniging Arent thoe Boecop had in het kader van de 75-jarige bevrijding een divers programma ontwikkeld met tal van projecten, waarvan dit

boek helaas het enige project was wat doorgang kon vinden. Dit, in verband met de uitbraak van het coronavirus. De verhalen van ooggetuigen doorvertellen aan jongeren was voor mij een belangrijke aanleiding om het project op te zetten. De oproep van Jules Schelvis om zijn verhaal en dat van anderen te blijven vertellen, voelde als een opdracht. Jules Schelvis overleefde zeven concentratie- en vernietigingskampen. Het is belangrijk dat deze verhalen verteld blijven worden aan jongeren.'



*Willem van Norel toont de prijs van de Gelderse Roos bij het Gruithuis.*

In 2017 begon Willem van Norel met de voorbereidingen voor het project. In 2019 kon hij aan de slag met het schrijven van het boek. Annet Land en Anneke de Reuver ondersteunden bij de totstandkoming van het boek.

Voor het herdenkingsboek, dat uiteindelijk 480 pagina's dik is geworden, is veel archiefonderzoek gedaan. Daarnaast zijn er enkele tientallen mensen geïnterviewd, waarvan 13 informanten boven de 90 jaar. De oudste informant was Rob Kahn (1922), op het moment van het interview 98 jaar oud. Rob Kahn zat met zijn ouders

en zijn zus drie jaar lang ondergedoken in de boerderij van de familie Van Zeeburg aan de Veldweg in Doornspijk. Daarnaast bood de familie Van Zeeburg een veilig onderdak aan moeder en zoon Kreisberg. Zes Joodse onderduikers bijna drie jaar lang op hetzelfde adres. Buitengewoon bijzonder!

Het boek *Elburg en omstreken in oorlogstijd 1940-1945* verscheen op 2 april 2020.

De ondersteunende website werd op 23 september 2021 gelanceerd. Het vormgeven van de website met teksten, foto's en filmpjes werd uitgevoerd door

Pauline Land.

Toen bleek dat het boek *Elburg en omstreken in oorlogstijd 1940-1945* in combinatie met de website genomineerd was voor de Gelderse Roos publieksprijs werd door de achterban van Arent thoe Boecop flink gestemd. Maar ook heel veel mensen buiten de vereniging hebben hun waardering geuit door een stem op het unieke project uit te brengen.

Het bestuur van Arent thoe Boecop wil iedereen nogmaals bedanken die een stem op het herdenkingsboek en de website heeft uitgebracht.

---

## Officiële presentatie project Elburg in oorlogstijd

In 2020 werd, ter gelegenheid van 75 jaar bevrijding, door de oudheidkundige vereniging Arent thoe Boecop het boek *Elburg en omstreken in oorlogstijd 1940-1945* uitgegeven.

Aangezien de officiële presentatie in 2020 vanwege strikte corona beperkingen

geen doorgang kon vinden, vond de officiële presentatie plaats op donderdag 23 september 2021. Ongeveer zestig genodigden kwamen hiervoor bijeen in Lokaal Bloemstraat.

Pauline van Zweden, voorzitter van Arent thoe Boecop, opende de avond. Zij heette alle aanwezigen van harte welkom op

deze speciale avond. Willem van Norel introduceerde oud-politicus, wetenschapper en schrijver dr. Jan Terlouw, die vervolgens op zeer indrukwekkende wijze over enkele van zijn eigen oorlogsherinneringen vertelde. Hij was tijdens de Hongerwinter een jongen van nog maar dertien jaar, maar maakte veel mee.



*Deliana de Gunst lanceert de website [www.elburginoorlogstijd.nl](http://www.elburginoorlogstijd.nl). Ze wordt daarbij geassisteerd door Pauline Land, die de vormgeving van de website heeft verzorgd. Deliana's overgrootouders Jacob Deetman en Deliana Verhoef en haar grootvader Wim de Gunst waren tijdens de oorlogsjaren volop betrokken bij het verzet in Elburg.*



Terlouw zat op het lyceum in Zwolle, maar kon het laatste oorlogsjaar niet naar school, omdat de brug over de IJssel eruit lag. Woonachtig in Wezep zag hij in de Hongerwinter een onophoudelijke stroom van mensen uit het westen voorbij trekken met kruiwagens, fietsen en allerlei karretjes om onder andere op de Veluwe en in Overijssel, Drenthe en Friesland voedsel te halen. Hij is die herinneringen nooit vergeten en benadrukte nog eens hoe belangrijk onze vrijheid is. Het boek *Oorlogswinter*, dat in 1972 uitkwam, is gebaseerd op zijn eigen ervaringen in Wezep tijdens de jaren 1940-1945 en wordt gezien als zijn bekendste werk. Na zijn indrukwekkende toespraak overhandigde Willem van Norel het eerste exemplaar van zijn boek aan Jan Terlouw. Laatstgenoemde had een treffend voorwoord geschreven voor het herdenkingsboek. Jan Terlouw gaf aan onder de indruk te zijn van de inhoud van het boek en wees op het belang dat met name de jongeren dit boek hadden ontvangen.

Het tweede deel van de avond stond in het teken van de lancering van de website [www.elburginoorlogstijd.nl](http://www.elburginoorlogstijd.nl). Vrijwel direct na verschijning van het herdenkingsboek is begonnen met het ontwikkelen van een ondersteunende website. Willem van Norel vertelde tijdens de presentatie over de voorgeschiedenis hiervan. Een website die hoofdzakelijk bedoeld is als kennisbank, waarbij voor zowel het primair onderwijs als het voortgezet onderwijs. De teksten en de selectie van het fotomateriaal zijn samengesteld door Willem van Norel. De inhoudelijke vulling en vormgeving van de website zijn gedaan door Pauline Land.

De lancering van de website mocht gedaan worden door Deliana de Gunst. Zij is de kleindochter van verzetsman Wim de Gunst (1928-2005) en de achterkleindochter van het verzetsechtpaar Jacob Deetman (1914-1972) en Deliana Deetman-Verhoef (1912-1988). Aansluitend sprak de voorzitter van

Stichting Sobibor, Christine Gispen uit Bilthoven, lovende woorden over de website en ging dieper in op de waarde van de jaarlijkse Jongerenreizen van de Stichting naar het voormalige vernietigingskamp Sobibor.

Na de lancering van de website deed Willem van Norel uitgebreid verslag over de website. Aan de hand van voorbeelden maakte hij duidelijk welke mogelijkheden de website biedt.

Inmiddels staan er ruim 180 verhalen

en artikelen op de website, ondersteund met veel fotomateriaal en ongeveer dertig filmpjes.

Oud-leerling Coen van Dijk haalde ten slotte herinneringen op aan zijn reis naar Sobibor in 2013. Hij benadrukte vooral hoe belangrijk het is om kennis op te doen van de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog.

Het bestuur van Arent thoe Boecop kijkt met een goed gevoel terug op deze unieke avond.



*Auteur Willem van Norel overhandigt Jan Terlouw op 23 september 2021 alsnog symbolisch het eerste exemplaar van het herdenkingsboek 'Elburg en omstreken in oorlogstijd 1940-1945'.*



*Op de presentatieavond hield Jan Terlouw een indrukwekkende toespraak over het laatste oorlogsjaar.*

# Ontmoeting met de familie Veninga



*Drie generaties van de familie Veninga poseren in het Gruithuis voor de fotograaf. Het zou een onvergetelijke ontmoeting in Elburg worden. (Foto Hanneke Klijnstra)*

Op zaterdag 27 november 2021 vond een bijzondere ontmoeting plaats tussen de familie Veninga en de leden van de Werkgroep Begraafplaats Nunspeetweg van Arent thoe Boecop.

Tijdens de dodenherdenking van 4 mei 2021 waren leden van de familie Veninga uitgenodigd voor een plechtige onthulling van het grafmonument van Kornelis Veninga (1904-1946). Aan de onthulling van de grafsteen gaat een bijzondere geschiedenis vooraf.

Kornelis Veninga werd op 1 december 1904 geboren in het Friese Burgum. Als jongeman had hij zich in 1929 in Elburg gevestigd om als klerk bij notaris Hoefhamer in dienst te treden. Na eerst een tijdje in de Van Kinsbergenstraat gewoond te hebben ging de familie in 1932 in Nunspeet wonen. Een jaar later trouwde Kornelis Veninga met Caroliena Luitingh (1906-1997). Inmiddels was Kornelis begonnen aan een rechtenstudie om notaris te worden. Dat combineerde

hij met zijn werk bij het notariskantoor in Elburg.

Op 12 maart 1936 werd Antonius Josephus (Tom) Veninga in Nunspeet geboren. Kort daarna vestigde het gezin Veninga zich aan de Gerichtenweg 5 in Elburg. Enige tijd later kon de familie de begane grond en een deel van de eerste verdieping van het pand Beekstraat 48 huren. Al vrij snel raakte Kornelis betrokken bij diverse activiteiten binnen de plaatselijke samenleving. Hij hield zich samen met dominee Olthuis bezig met de folklore (Sonde Marten en Palmassen) en was in maart 1937 medeoprichter van de Oranjevereniging, waarvan hij voorzitter werd. Ook werd hij lid van de plaatselijke commissie van de BVL (Bijzondere Vrijwillige Landstorm), bedoeld om in geval van nood de plaatselijke orde te handhaven. Veninga was daarnaast bestuurder van het plaatselijk Comité van de Werklozenzorg, het Groene Kruis, de Mheenstichting, de Spaarbank en hoofd van de Luchtbeschermingsdienst van Elburg.

Het gezin Veninga werd op 17 december 1939 verblijd door de komst van een zoon Kornelis Hendrik (Kees), waarna op 22 mei 1943 jongste zoon Carel Marinus Bertus (Carel) werd geboren.

De oorlog had een bepalende invloed op de familie. Vader Kornelis raakte betrokken bij de NBS (Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten) en in het voorjaar van 1945 werd het voor de familie te gevaarlijk om in Elburg te blijven. Het gezin dook onder toen Kornelis bericht kreeg om zich te melden aan de Van Rheemenslaan 9 te Apeldoorn. Daar werd



geen gehoor aan gegeven.

Op 18 april 1945 (een dag voor de bevrijding van Elburg) werd Kornelis benoemd tot waarnemend burgemeester van Elburg. In die functie leidde hij de zogeheten Noodraad van Elburg, totdat burgemeester Van Lynden op 19 december 1945 weer in zijn ambt werd hersteld. In deze periode ontstond onder anderen bij Kornelis Veninga en Piet Vercoeteren de gedachte om een verzetmonument in Elburg op te richten. Het zou echter nog tot 1948 duren voordat dit monument werd gerealiseerd.

Begin 1946 kreeg Kornelis een benoeming tot notaris in Epe. De nieuwe baan werd echter abrupt afgebroken door zijn geheel onverwachte overlijden op 5 april 1946. Een hartaanval maakte een einde aan zijn jonge leven. Een schok ging door Elburg.

Kornelis Veninga werd onder grote belangstelling op 9 april 1946 begraven op de Algemene Begraafplaats aan de Nuns peterweg.

Drie generaties van de familie Veninga kwamen op zaterdag 27 november in het Gruithuis bijeen om nader kennis te maken met de leden van de Werkgroep

Begraafplaats Nuns peterweg. De Veninga's wilden hun dankbaarheid graag nog eens tot uiting brengen voor het herstel van het grafmonument. Willem van Norel schetste aan de hand van een uitgebreide powerpoint presentatie het leven van Kornelis Veninga (1904-1946). Daarna hield de inmiddels 85-jarige Tom Veninga uit Epe een indrukwekkende speech over de familie.

Speciale gast deze dag was Maarten

Seijbel. Hij hield tijdens de maaltijd een korte toespraak waarin hij enkele anekdotes vertelde. Carel Veninga sloot de avond af met een indrukwekkende rede. Het werd een meer dan onvergetelijke ontmoeting. Bij het afscheid werd het voornemen uitgesproken dat de contacten tussen Arent thoe Boecop en de familie Veninga zullen blijven bestaan.



*De leden van de werkgroep Begraafplaats Nuns peterweg. V.l.n.r.: Willem van Norel, Wim van Triest, Anton van Wezep, Klaasje Haitink, Wim van Wezep, Wim Westerink en Harry Peters.*

## Werkgroep Begraafplaatsen

In het kalenderjaar 2021 heeft de werkgroep Begraafplaats Nuns peterweg ongeveer dertig grafstenen schoongemaakt en beletterd. Vanaf maart tot oktober is er op de eerste zaterdagmorgen van de maand zorgvuldig en ijverig door zeven leden van de groep gewerkt.

Ook voor het jaar 2022 staan weer diverse stenen in de planning om opgeknapt te worden. Elke grafsteen vormt een stukje geschiedenis. Maar een graf is ook een plek van herinneringen, waar mensen een geliefde kunnen gedenken. Als onleesbare teksten weer zichtbaar worden gemaakt, kan een (bijna) vergeten persoon weer herinnerd worden.

Het bestuur van Arent thoe Boecop zou ook graag een werkgroep willen initiëren in Doornspijk. Op de begraafplaats aan de Zuiderzeestraatweg West in Doornspijk bevinden zich veel bijzondere grafmonumenten. Wellicht zijn er mensen, met name Doornspijkers, die graag willen meewerken aan het herstel van de grafstenen? Mocht u interesse hebben, neem dan gerust contact op met Anton van Wezep ([antonvanwezep@gmail.com](mailto:antonvanwezep@gmail.com)), Wim van Triest ([wim@natuursteenpartners.nl](mailto:wim@natuursteenpartners.nl)) of Willem van Norel ([willemvannorel56@gmail.com](mailto:willemvannorel56@gmail.com)).



*Wim van Wezep bezig met het beletteren van de grafsteen van zijn overgrootouders.*

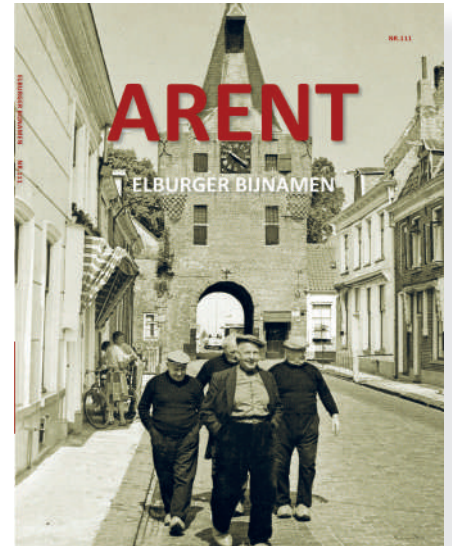
# Publicatie Elburger bijnamen

Onze nieuwste publicatie *Elburger Bijnamen* is eindelijk verschenen. De redactie en het bestuur hebben lang gearzeld: zouden we geen mensen kwetsen als we gevoelige namen zouden benoemen? Wanneer wordt een bijnaam een scheldnaam met negatieve associaties? Anderzijds zijn we zorgvuldig en voorzichtig te werk gegaan. Bij twijfel is in een aantal gevallen contact gezocht met familieleden of zijn namen soms bewust weggelaten. Uiteindelijk heeft het bestuur en de Werkgroep Publicaties om verschillende redenen de knoop doorgehakt.

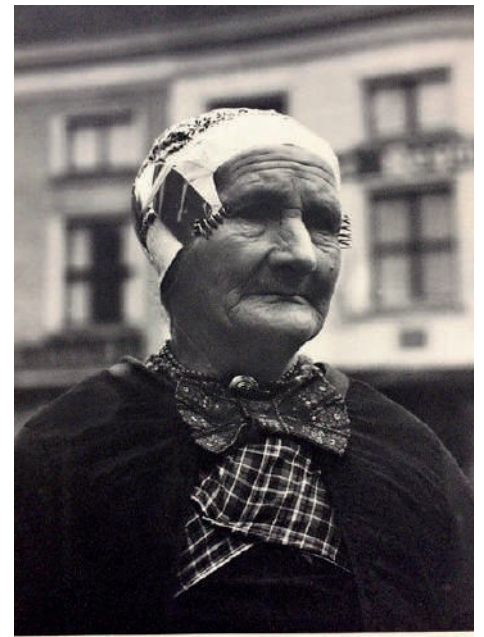
Bijnamen zijn verweven met de Elburger bevolking. Vooral onder de vissers waren bijnamen vaak vanzelfsprekend. Dat was niet alleen in Elburg het geval,

maar zeker ook in andere vissersplaatsen rondom de voormalige Zuiderzee. In diverse steden en dorpen waren vroeger meerdere mensen bekend onder dezelfde voor- of achternaam. Het was dan gebruikelijk om onderscheid te maken door het gebruik van een bijnaam. Vroeger waren mensen soms bekender onder hun bijnaam dan onder hun werkelijke naam. Bijnamen waren veelal functioneel: ze moesten onderscheid maken tussen de personen en mogelijke verwarring opheffen. Binnen een lokale gemeenschap hoorden (horen) bijnamen vaak bij de volkscultuur.

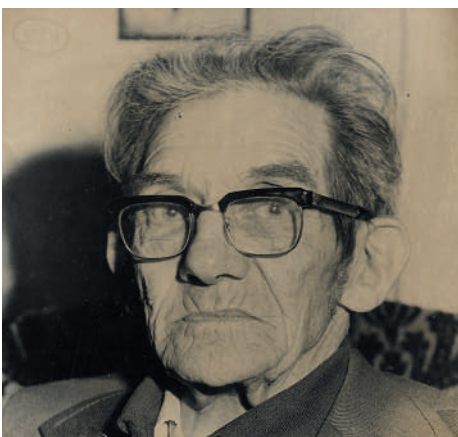
De redactie was aangenaam verrast met het aanbod van de broers Jan en Steven Jansen om vanuit hun perspectief een verhaal te schrijven over de bijnamen,



met name onder de Elburger vissersbevolking. De broers Jansen groeiden op in een gezin waarin de visserij centraal stond. Thuis werden veel bijnamen



Vier bekende Elburgers die in de publicatie voorkomen: Schele Peter (Peter van der Heide), Geert van Liep (Geertje van 't Goor), Nardjen (Leo Ruyter) en Vrome Teuntje met haar man (echtbaar Zoet-Docter).





*Drie karakteristieke Elburgers in beeld. V.l.n.r. De Huzaar (Harm van der Kolk), Jan Teune (Jan ten Have) en Willem Hakkien (Willem Hakke).*

genoemd en besproken, maar ook bijzondere verhalen verteld. Daarom is het artikel van Jan en Steven boeiend om te lezen.

Veel bijnamen worden in een lange opsomming alfabetisch benoemd, maar wellicht nog interessanter is het om in deze publicatie te ontdekken hoe iemand aan een bijnaam is gekomen. In twee uitgebreide hoofdstukken valt hier veel smakelijk over te lezen.

De publicatie over de Elburger bijnamen sluit af met het levensverhaal van Cees Nagelhout, onder de Elburgers veel meer bekend onder zijn bijnaam Cees de Kleppe. Precies tien jaar geleden overleed

Cees, waarmee een authentieke Elburger uit de samenleving is verdwenen. Veel prachtige foto's ondersteunen de inhoud van deze publicatie.

De publicatie over de bijnamen is opgedragen aan ons voormalige erelid Henk Schuijn (1919-2004) en zijn zoon Piet Schuijn (1949-2019). Henk was het die met zijn grote verzameling Elburger bijnamen ons bewustmaakte van het belang van dit bijzondere onderdeel van onze volkscultuur. Zijn zoon Piet (bijgestaan door Aleid Hulst) wilde enkele jaren geleden het initiatief van zijn vader nieuw leven inblazen, maar korte tijd later werd

hij ernstig ziek. Piet Schuijn stierf op 15 april 2019. Uit respect en bewondering voor alles wat Henk en Piet Schuijn aan voorbereidend werk hebben verricht, is deze publicatie een eerbetoon aan hen.

Na enkele jaren voorbereiding is het project van de Elburger bijnamen nu voltooid. Dat heeft uiteindelijk geresulteerd in een gelijknamige publicatie die nu onder de leden van Arent thoe Boecop is verspreid. Het is een stukje geschiedenis dat past bij het unieke karakter van Elburg. We hopen dat u deze uitgave kunt waarderen.

## Contributie 2022

De contributie blijft ook in 2022 € 20. Onze penningmeester zou het op prijs stellen wanneer u dit bedrag op tijd overmaakt op rekeningnummer **NL03 RABO 0129 2174 84**.

Bij betaling is het handig voor onze penningmeester om het lidnummer

(staat vermeld op de adressticker) te vermelden, alsmede het te incasseren bedrag. Wilt u een automatische incasso afgeven (wat onze sterke voorkeur heeft), stuur dan een e-mail naar onze penningmeester Lammert van het Goor - **penningmeester@arentthoeboecop.nl**

De automatische incasso van ruim 900 leden zal in maart plaatsvinden. De overige leden krijgen een brief met het verzoek om de contributie te voldoen.

# Publicatie Dagboek van Beert Akster

Op vrijdag 17 september 2021 vond in het Boerderijmuseum in Oldebroek een unieke bijeenkomst plaats. De oudheidkundige verenigingen De Broeklanden (Oldebroek) en Arent thoe Boecop (Elburg) presenteerden in het bijzijn van de familie Akster een gezamenlijke publicatie onder de titel *Herinneringen uit het leven van Beert Akster (1889-1982)*.

Beert Akster schreef zijn herinneringen in 1973 op in zijn dagboek. Hij was toen al 83 jaar oud, maar hij wilde zijn levensverhaal graag nalaten aan zijn kinderen en verdere nageslacht. Beert Akster schreef zijn dagboek in eerste instantie voor zijn vier kinderen. Na een lang en bewogen leven overleed Beert Akster in 1982 op 92-jarige leeftijd.

Na uitvoerig overleg en in goede onderlinge samenwerking besloten De Broeklanden, Arent thoe Boecop en de kleinkinderen om het dagboek voor een breder publiek toegankelijk te maken. In zijn levensverhaal hintte Beert Akster daar tussen de regels door al een beetje op. Leidraad in het dagboek is hoe het Beert Akster is gelukt om van staljongen uiteindelijk op te klimmen tot rentmeester. Beert, zoon van een zetboer, kwam al jong



*Overhandiging van de publicatie Herinneringen uit het leven van Beert Akster (1889-1982) aan de kleinkinderen Hennie Prakken-Spaan en Reijer Spaan. (Foto Cor Sellis)*

in aanraking met mensen uit de hogere standen. Hij begon zijn werkbare leven als staljongen op het landgoed Zwaluwenburg. In latere jaren klom hij geleidelijk op tot rentmeester van de landgoederen Zwaluwenburg en IJsselvlied en van de Stichting Het Feithenhof. Beert was voorts meer dan 25 jaar wethouder van de gemeente Oldebroek.

Het dagboek geeft een prachtige kijk op het leven van deze markante man en van de mensen uit die periode. In zijn dagboek noemt Beert maar liefst 177 mensen, waarvan 130 personen bij naam.

Tijdens de presentatieavond bracht vormgever en tekstcorrector Annet Land een deel van deze mensen op creatieve wijze tot leven in een ludieke powerpointpresentatie en gaf ze een beschouwing op het markante leven van Beert Akster.

Het dagboek van Beert werd met instemming van De Broeklanden door Arent thoe Boecop bewerkt en gebundeld tot een speciaal magazine. Het werd op 17 september 2021 gepresenteerd in de Schutstal van het Boerderijmuseum in Oldebroek. Al eerder hadden de beide verenigingen twee andere publicaties uitgebracht met betrekking tot historische boerderijen en landgoederen. Beert Akster had veertien kleinkinderen, waarvan er negen met aanhang bij de presentatie van het magazine aanwezig waren.

De publicatie werd door de voorzitters van beide oudheidkundige verenigingen, John Witvliet en Pauline van Zweden, aangeboden aan twee kleinkinderen van Beert Akster: Hennie Prakken-Spaan en Reijer Spaan.

Alle leden van beide verenigingen hebben de uitgave ontvangen. Belangstellenden kunnen het boek voor 9,95 euro kopen bij de lokale boekhandels.



*Bij de presentatie van de publicatie over Beert Akster waren negen kleinkinderen aanwezig (Foto Kees Bruijnes).*

# Terugblik op excursie Kamp Vught

Op zaterdagmorgen 30 oktober 2021 vertrok een groep van ongeveer zestig leden van Arent thoe Boecop per bus naar Nationaal Monument Kamp Vught. Voor velen was dit een eerste bezoek aan dit voormalige *SS-Konzentrationslager* in Vught. Na aankomst in Vught kregen de deelnemers eerst koffie met wat lekkers waarna zij werden opgesplitst in drie groepen.

In **Barak 1 B** kon de eerste groep kennis nemen van de verhalen van kampbewoners. Ook was er hier aandacht voor de groep Molukkers die vanaf de vijftiger jaren in Kamp Vught werden gehuisvest. De tweede groep startte in het bijna geheel vernieuwde **museum** van Kamp Vught. Aan

de hand van een audiotour konden de deelnemers de verhalen over het kamp beluisteren. Vanuit het museum kon over een deel van het voormalig kamp-terrein worden gewandeld. Daar staan nog de wachttorens, een deel van de barakken en is een door de gevangenen gegraven gracht nog aanwezig, evenals het oorspronkelijke crematorium. De derde groep wandelde door de bossen naar de zogeheten **fusilladeplaats**. Daar vertelde Willem van Norel over de slachtoffers, maar vooral over de 23 gefusilleerde medewerkers van het dagblad Trouw in augustus 1944. Elk uur rouleerden de groepen naar een volgende locatie.

Aan het eind van de middag was er een gezamenlijke afsluiting. Hiervoor verzamelde de hele groep zich bij het kindermonument waar werd stilgestaan bij de beruchte Kindertransporten van 6 en 7 juni 1943, waarbij 1.269 kinderen werden gedeporteerd. Tijdens deze gezamenlijke rondleiding was er een stiltemoment voor de Elburger slachtoffers, in het bijzonder voor **Janette Förster**, die op 25 april 1943 stierf in Kamp Vught. Voor haar en de andere slachtoffers werd er door de oudste deelnemer, Karel Enters (89), en de jongste deelnemer, Angelo Tulp (13), een bloemstuk gelegd.

Verder was er aandacht voor de Elburger verzetsman Dick Bleij, die in de periode van 10 november 1943 tot 24 mei 1944 in Kamp Vught gevangen zat en in die periode werkzaam was bij het zogeheten Philips-Kommando.

Bij de tentoonstelling *Mode op de bon* vertelde Willem van Norel een bijzonder verhaal over de familie Kahn van het modehuis Hirsch en Cie, gevestigd op het Leidscheplein in Amsterdam en hun onderduikperiode op boerderij Soppenhof bij de familie Van Zeeburg aan de Veldweg 48 in Doornspijk.

De organisatie van deze zeer geslaagde excursie was in handen van Willem van Norel en Wim van Triest.



*Karel Enters (89) en Angelo Tulp (13) leggen een bloemstuk ter nagedachtenis aan Janette Förster. Zij stierf op 25 april 1943 in Kamp Vught.*



*De door de gevangenen gegraven gracht in Kamp Vught.*



*Inkijkje in Museum Kamp Vught.*

Luchtfoto Oostendorp (januari 2022)  
Foto Fabian de Gunst







# Heel Elburg plakt

*Heel Holland bakt, maar heel Elburg plakt.* Dat was de slogan die rondging toen vele Elburgers en Oostendorpers in de laatste maanden van het jaar 2021 plaatjes aan het sparen waren bij supermarkt PLUS De Vrijheid. Bij iedere € 10 aan boodschappen kregen de klanten vier historische plaatjes cadeau om daarmee uiteindelijk een album met 216 afbeeldingen te kunnen vullen.

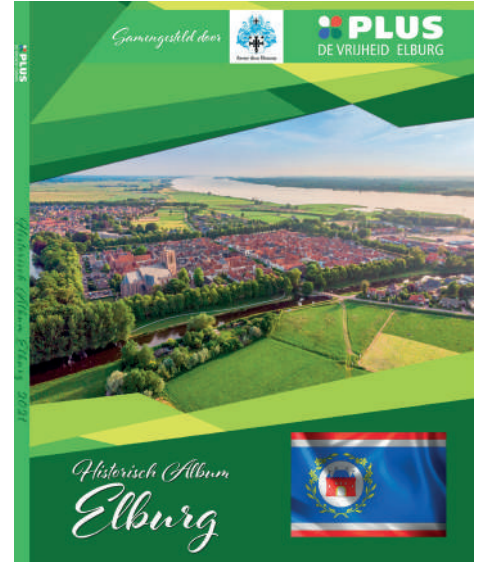
De actie is een daverend succes geworden. Hele albums werden volgeplakt en er werd fanatiek geruild met familieleden, burens en kennissen. Sommige mensen hebben meer dan vijf albums volgeplakt om daarmee anderen te verrassen. Vanwege het overweldigende succes werd de actie zelfs met drie weken verlengd tot aan de jaarwisseling.

Ons bestuurslid Elly Plugers kwam in het najaar van 2020 met het idee om een album met historische plaatjes op te zetten. Elly had een tijd daarvoor al contacten gelegd met Retail Promotiebureau PromUnique in Nunspeet en met supermarktdirecteur Gerrit Knikker van PLUS De Vrijheid in Elburg. Binnen het bestuur van Arent thoe Boecop werd meteen enthousiast gereageerd op de

plannen. Binnen twee maanden was er een deal. Willem van Norel was bereid om de teksten te schrijven en de foto's te selecteren die de basis moesten vormen voor het plaatsjesalbum. Het ontwerp en het drukken van de albums werd uitgevoerd door Grafisch Bedrijf Bokhorst uit Nunspeet. In het voorjaar van 2021 was de klus al grotendeels geklaard.

Het bestuur van Arent thoe Boecop en supermarktdirecteur Gerrit Knikker kijken met veel plezier en trots terug op deze zeer succesvolle actie. De eerste tien klanten die hun album volgeplakt hadden, wachtte nog een aangename verrassing. In januari 2022 was een ruilbeurs gepland. Door de coronamaatregelen moest dat worden uitgesteld, maar wellicht komt die kans alsnog.

Van de (mogelijke) beperkingen zal ook afhangen of er nog een PLUS-quiz gaat komen. Maximaal vijftig deelnemers kunnen meedoen aan een quiz, waarbij de inhoud van het album centraal zal staan. Supermarkt PLUS De Vrijheid zal voor deze kennisquiz aantrekkelijke prijzen beschikbaar stellen. Via onze website en de media zal hierover te zijner tijd meer bekend gemaakt worden.



*Willem van Norel en Gerrit Knikker tonen de eerste exemplaren van het plaatjesalbum (september 2021).*

# Klokkenluidersgilde Claude Fremy

In 1976 werd in Elburg een stuurgroep in het leven geroepen met als doel om een carillon in de toren van de Sint-Nicolaaskerk te plaatsen. Onder voorzitterschap van Maarten Seijbel werd succesvol geld ingezameld. Dat leidde er toe dat de Koninklijke Klokkengieterij Eijsbouts uit Asten in 1977 de klokken voor het carillon kon gieten. Nog in hetzelfde jaar werd het carillon in de toren van de Sint-Nicolaaskerk geïnstalleerd.

In de toren hingen oorspronkelijk vier

respectievelijk 1683 en 1774 en twee grote klokken uit 1694 en 1770. Tijdens de oorlogsjaren, op 11 februari 1943, roofden de bezetters de twee kleine klokken uit de toren met het doel ze om te smelten voor de Duitse oorlogsindustrie. De grote klok is helaas verloren gegaan. De kleine klok (De Bengel) is echter na een aantal omzwervingen terug gekomen naar Elburg en heeft vele jaren in het depot van Museum Elburg gelegen.

Op 6 december 1991 werd de Stichting Klokkenluidersgilde Claude Fremy opge-

richt. Het doel van deze Stichting was om het aantal luidklokken weer terug te brengen op een minimum aantal van vier. Dit streven werd uiteindelijk gerealiseerd in 1995. Op 12 april van dat jaar, vijftig jaar na de bevrijding van de stad Elburg, werden de vier klokken feestelijk ingewijd en weer voor het eerst gezamenlijk geluid. Het is sinds die datum een traditie dat een groep enthousiaste vrijwilligers iedere zaterdagavond vanaf 18.00 uur de zondag inluidt.

Er zijn met betrekking tot het carillon plannen voor renovatie en grondige aanpassingen. Nog steeds onder voorzitterschap van Maarten Seijbel zullen deze plannen de komende tijd bekend worden gemaakt. Sinds 2021 hebben Wim van Triest en Willem van Norel namens Arent thoe Boecop ook zitting in het bestuur van de Stichting Klokkenluidersgilde Claude Fremy.



*Beiaardier Martien van der Knijff is al vele jaren actief als beiaardier in de toren van de Sint-Nicolaaskerk.*



*Het carillon van de Sint-Nicolaaskerk.*



*Het carillon en de vier klokken bevinden zich op de tweede verdieping van de toren van de Sint-Nicolaaskerk.*

# Op bezoek bij Gerrit Leusink

Op 12 oktober 2021 vierde Gerrit Leusink zijn 90ste verjaardag. Reden genoeg voor Arent thoe Boecop om stil te staan bij het bereiken van deze hoge leeftijd. Bij een ontmoeting op straat werd afgesproken om bij Gerrit thuis op bezoek te gaan om op zijn leven terug te kijken, in het bijzonder op zijn betrokkenheid bij de visserij in Elburg. Op 28 december 2021 vond een boeiend gesprek plaats in de knusse woning van Gerrit en Cobie Leusink aan de Hertogstraat 7.

Bij het noemen van de naam Gerrit Leusink weet niet iedereen in Elburg over wie we het hebben. Maar valt de naam van De Kajje, dan wordt het voor vrijwel iedereen duidelijk dat we het over die vaak opgewekte, vrolijk fluitende of zingende man hebben. Een bekende, karakteristieke Elburger.

## Gezin

Gerrit werd op 12 oktober 1931 geboren in de Bloemsteeg. Zijn ouders Pieter Jans Leusink (1900-1982) en Jansje van de Wetering (1904-1974) waren in 1925 getrouwd en kregen uiteindelijk zeven kinderen: Tijmen (1925), Martinus (1927), Klaasje (1929), de tweeling Gerrit en Janna (1931), Piet (1934) en Jennie (1946). De kinderen groeiden op in het kleine huisje op de hoek van de Bloemsteeg en de Westerwalstraat. Gerrit over die tijd: "We lagen kop en kont in de bedstee, maar dat was voor die tijd geen probleem. Mijn broer Tinus rookte op een keer stiekem in de bedstee, waardoor het behang in brand vloog. Gelukkig kon het brandje snel gedoofd worden. We hadden een gezellige buurt waar iedereen goed met elkaar kon opschieten. Naast ons woonde Manus van Wezep met zijn vrouw Geert en zijn kinderen. Mijn ouders waren best streng. Iedere zondag moesten we twee keer naar de kerk. Er mocht zondags niet veel. Maar wij legden onze zwembroek in de zomer

aan boord en gingen dan op zondag met een groep zwemmen bij de kalkovens (havenkanaal).

Met de vissersjongens zoals Gerard de Kodde, Jan de Sjorrel, Wim Botjen en Dirk Visscher haalden we kattenkwaad uit. We vernielden nooit iets. Met een groep jongens pikten we appels uit de schuur bij Levie Kruithof. En met een graspol stopten we de kachelpijp bij sommige vissers vol, zodat het hele vooronder onder de rook kwam. En bij Jaap Knor bonden we het kluiverstouw vast aan de top van de Peilschaal, zodat hij er niet uit kon. Maar mijn vader was zelf ook een keer aan de beurt. Op de Beurs had hij verteld dat hij voor zijn zwager Jan de Graaf uit Rotterdam vis zou bakken. Dat liep verkeerd af. Terwijl mijn vader in het raampje van de keuken het bord met gebakken vis had staan, kwamen De Taaie en Gart Jan Lot langs. Toen mijn vader even niet oplette, hebben ze het bord met vis meegenomen. De volgende morgen stond het lege bord met de graat voor de deur. Mijn vader was vreselijk kwaad. Hij werd toen de onfortuinlijke visbakker genoemd.



*Vijf oud-vissers op de Strekdam bijeen. V.l.n.r. Piet Leusink (De Peit), Jacob Westerink, Lammert Leusink, Willem van Triest en Tiemen Leusink (september 1980).*

Thuis aten we met regelmaat gestoofde aal. De paling werd bovenop de aardappelen gestoofd. In een soepkommetje werd roomboter gesmolten. Dat was heerlijk."

### Grootouders

Gerrit heeft zijn grootvader Tiemen Leusink (1863-1943) nog goed gekend. Zijn grootmoeder Klaasje Leusink-de Beer (1868-1935) was al eerder overleden. Opa Tiemen Leusink woonde in de Noorderwalstraat (naast restaurant Achter de Poorte). In dat huisje heeft later Gerrit Jan ten Hoope (Poepenkolken) nog een tijd gewoond. Gerrit vertelt: "Als we uit school kwamen, gingen we regelmatig bij opa Tiemen een snoepje halen. In de kast had hij meestal mentholtoffees."

Ook bij opoe Janna van de Wetering-Broekhuizen (1853-1943) in de Ketelsteeg kwam Gerrit met enige regelmaat. Ze was getrouwd met Martinus van de Wetering (1848-1927).

### Pieter Jans Leusink

Pieter Jans (Piet) Leusink, in Elburg meer bekend onder zijn bijnaam De Peit, is begonnen als knechtje bij Jan aan 't Goor op de EB 1. Na ongeveer een jaar kwam hij aan boord bij Hannes aan 't Goor (De oude Hannesman) op de EB 27. Bij de Aan 't Goors heeft Leusink het hoeken geleerd. Tot 1934 zou Piet vissersknecht blijven, waarna hij voor zichzelf begon. In Harderwijk kocht Piet Leusink een botter. Het was de voormalige HK 71, die in Elburg werd omgenummerd tot EB 8. Deze botter werd in 1937 gesloopt. In hetzelfde jaar kocht Piet Leusink opnieuw in Harderwijk een botter, de voormalige HK 23. Met deze schuit werd tot 1947 gevist, waarna Leusink de bons (EB 48) kocht van zijn oudere broer Lammert. De bons kreeg het nummer EB 8.

### Tijmen

Na eerst een tijd met Eibert van Ommen als knecht gevist te hebben, kwam oudste zoon Tijmen bij zijn vader aan boord. En daarna kwam Gerrit als derde man op de EB 8. De Leusinks beoefenden hoofdzakelijk de hoekwantvisserij. Dat vak werd van vader op zoon overgedragen.



*Lammert Bieltjen (Lammert Leusink) en zijn broer Pieter Jans Leusink (De Peit).*



*Pieter van Vollenhoven in gesprek met Piet Leusink, Lammert Leusink en Jacob Westerink (september 1980).*

Met het oog op de inpoldering vertrok Tijmen Leusink uit Elburg. Hij kreeg werk in Rotterdam waar hij als schipper op een patrouilleboot voer tussen Rotterdam en Hoek van Holland. Op 21 februari 1963 is zijn schip in dichte mist overvaren door een riviertanker. Daarbij is Tijmen verdronken. Na ongeveer tien weken is zijn lichaam pas gevonden.

### Gerrit

Gerrit Leusink is enkele jaren bij zijn vader aan boord geweest. Daarna werd hij knecht bij Hendrik aan 't Goor (Hempe) op de EB 1. Daar heeft hij een mooie tijd gehad. De beide mannen konden het goed met elkaar vinden. Er werd gemiddeld met dertien spleet hoekwant gevist.

Een spleet bestond uit 200 haken met een lengte van ongeveer een kilometer. Gerrit over die tijd:

“In de zomermaanden vertrokken we al om vier uur uit de haven. Eerst werd er in span met Iesveugeltjen (EB 36) op spiering (aas) gevist. Daarna begonnen we te azen en werd het want overboord gezet. In de voortijd waren we aan het nachtschotten, in de zomermaanden deden we

een dagschot. Bij Hendrik aan 't Goor verdiende ik een kwartje van de gulden. Om bij te verdienen, ging ik in de vijftiger jaren, samen met De Taaie, Gart Jan Lot en mijn vader, met een Scheveningse trawler op de Noordzee vissen. We waren soms een paar weken op zee. Op een keer zaten we zo onder de vlooiën, dat we bij terugkomst van zee in Scheveningen ons ondergoed hebben weggegooid en ter plekke nieuw ondergoed hebben gekocht.”

### Omschakelen

Na de inpoldering van Oostelijk Flevoland moest Gerrit de bakens verzetten. Hij zocht en vond ander werk. De omschakeling van het vrije leven als visserman naar vast werk op de wal was aanvankelijk lastig.

Gerrit hierover:

“Ik heb in die tijd nog een poosje gewerkt op de beschuifabriek van Bolletje in Almelo. Daar was ik in de kost. Later ben ik de bouw in geraakt. Ik heb meegewerkt aan de bouw van bruggen, maar ik heb ook gewerkt aan de bouw van de Flevocentrale en de bouw van de Waterzuivering in Elburg. Maar het meest heb

ik gewerkt bij het leggen van zandcement vloeren. Iedere dag moest je 80 vierkante meter leggen. Alles extra leverde ook extra geld op. Ik heb hard gewerkt, maar door de VUT-regeling kon ik al op mijn 57ste stoppen.”

### Gezinsleven

In 1958 leerde Gerrit zijn vrouw Jacobje (Cobie) van den Brink kennen. Ze kwam tijdens de zomermaanden via Mina Janse vanuit haar geboortedorp Ederveen naar Elburg. Gerrit hierover:

“We zijn na twee jaar verkering in 1960 getrouwd op het stadhuis van Ede. Uit ons huwelijk zijn vier kinderen geboren: Jan, Peter en de tweeling Martin en Gerda. En we wonen nu al weer 57 jaar aan de Hertogstraat 7.

Ik heb me nooit verveeld. Eerst heb ik bestellingen rondgebracht voor Jan Ottens en daarna voor Arend en Aart Schenk. Schaatsenrijden en zingen bij OBK waren (zijn) daarnaast altijd mijn grote hobby's. Naast tegenslagen kijk ik toch met een tevreden gevoel op het leven terug.”



*De bons EB 8 van Pieter Jans Leusink.*



*Gerrit Leusink bezig met het uitmeten van de balk van het hoekwant. (Foto Hanneke Klijnstra)*

# De roemruchte jaren 1572 en 1672

Het jaar 1572 vormt een kantelpunt in de vaderlandse geschiedenis. In 2022 zal het 450 jaar geleden zijn dat de onafhankelijkheid van Nederland voorzichtig in de steigers kwam te staan.

Als het gaat om het geboortjaar van De Republiek, is de keuze voor 1572 niet helemaal onomstreden. Veel historici kiezen voor het jaar 1581 (Plakkaat van Verlatinghe) of het jaar 1588, wanneer de Staten-Generaal de soevereiniteit van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden overnamen.

Landelijk zal er in 2022 veel aandacht zijn voor de betekenis van het jaar 1572. Tijdens de Opstand van 1572 onder leiding van Willem van Oranje, die op 1 april begon met de inname van Den Briel door de Watergeuzen, was het onrustig in de Lage Landen. De Oranjegezinde geuzen raakten slaags met de troepen en het gezag van de Spaanse landsheer Filips II. Protestanten wakkerden het vuur van een opstand aan, waarbij veel katholieken zich aansloten. Het was deels een burgeroorlog. Steden, families en vrienden stonden geregeld lijnrecht tegenover elkaar. Tolerantie bleek, ook voor opstandelingen, geen vanzelfspre-

kendheid. Soldaten van zowel Filips II als de opstandelingen trokken plunderend door stad en platteland. Steden werden in brand gestoken, de bevolking uitgemoord, kerken vernield, katholieke geestelijken mishandeld, verjaagd en gedood. En toch groeide in alle onrust en ellende iets moois. Het jaar 1572 betekende een kantelpunt in de vaderlandse geschiedenis. Het was uiteindelijk de geboorte van Nederland.

In 2022 wordt de Opstand van 1572 door veel Nederlandse gemeenten (groots) herdacht. Het voortouw voor het herdenkingsjaar werd genomen door de steden Brielle en Dordrecht. Van 19-23 juli 1572 kwam in Dordrecht de Eerste Vrije Statenvergadering bijeen. Maar er gebeurde in 1572 veel meer. Het is het jaar dat 19 katholieke geestelijken (Gorkumse martelaren) door de geuzen werden vermoord en er in de steden Zutphen en Naarden door de Spanjaarden uit wraak hevige moord en geplunderd.

Omdat het jaar 1572 in onze vaderlandse geschiedenis een kantelpunt vormt, zal er in 2022 veel aandacht aan worden

besteed in de vorm van lespakketten, lezingen, tentoonstellingen, een televisieserie en herdenkingsweken door het hele land.

Arent thoe Boecop zal aan deze herdenking niet voorbij gaan. In een publicatie hopen we ruimschoots aandacht te besteden aan het jaar 1572. Hoe verging het Elburg in dat jaar?



Daarnaast zal in 2022 ook het jaar 1672 in de schijnwerpers komen te staan. Dit beruchte jaar staat in onze geschiedenisboeken bekend als het Rampjaar. Volgens het bekende gezegde was het volk redeloos, de regering radeloos en het land reddeloos. Ons land werd van drie kanten tegelijk aangevallen: vanuit het zuiden door de Franse legers, van over zee door de Engelsen en vanuit het oosten door de Duitse bisdommen van Keulen en Münster. Er brak paniek uit in ons land. Veel bestuurders die aan de kant stonden van de Staatsgezinden moesten het veld ruimen. Uit woede werden de broers Johan en Cornelis de Witt gelyncht door het volk.

Wat waren de gevolgen van het Rampjaar voor Elburg? Ook daar zal in onze publicatie aandacht aan worden besteed.

Naast een speciale publicatie hopen we in het najaar ook een interessante excursie te kunnen organiseren naar Dordrecht en Delft. Ervan uitgaande dat er geen beperkende maatregelen zullen zijn, worden de leden over deze plannen te zijner tijd nog nader geïnformeerd.



*De inname van Den Briel (1 april 1572) naar een prent van Jan Luyken.*

# Nieuwe ontwikkelingen website Elburg in oorlogstijd

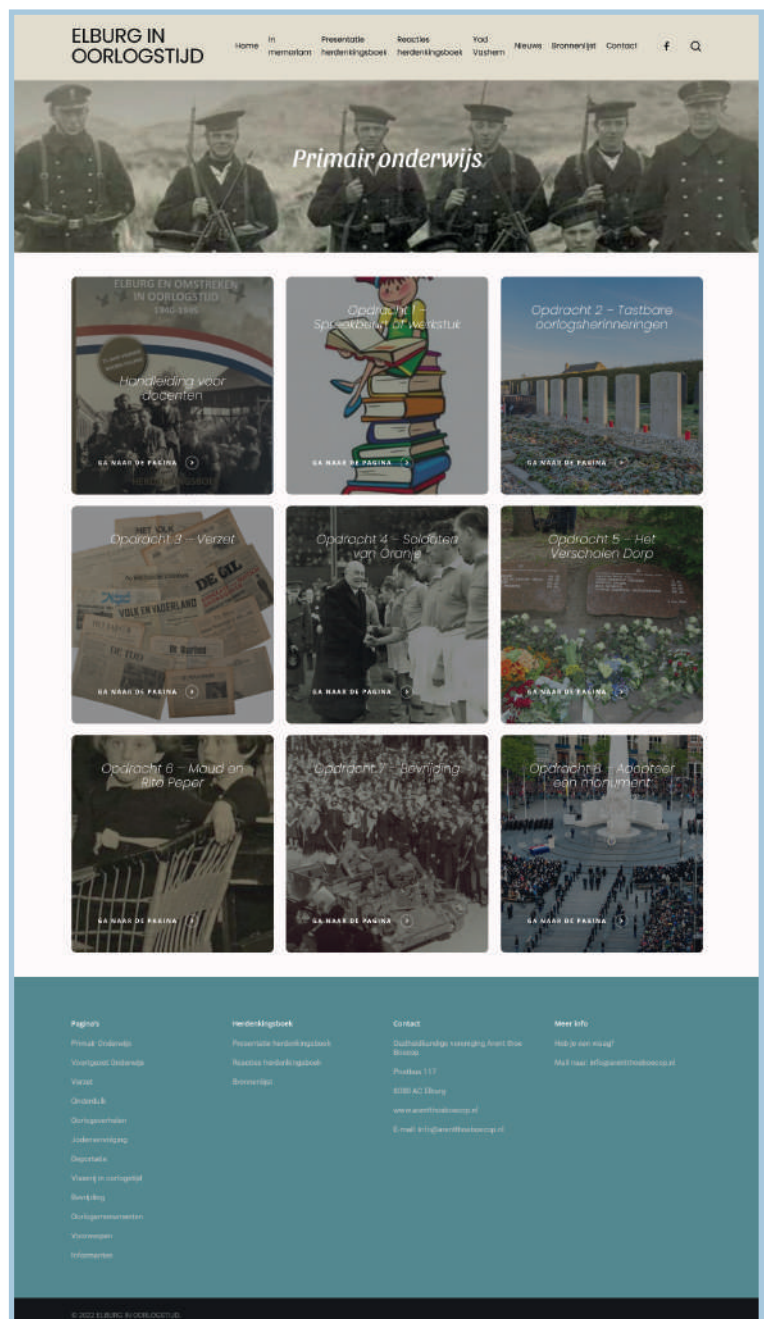
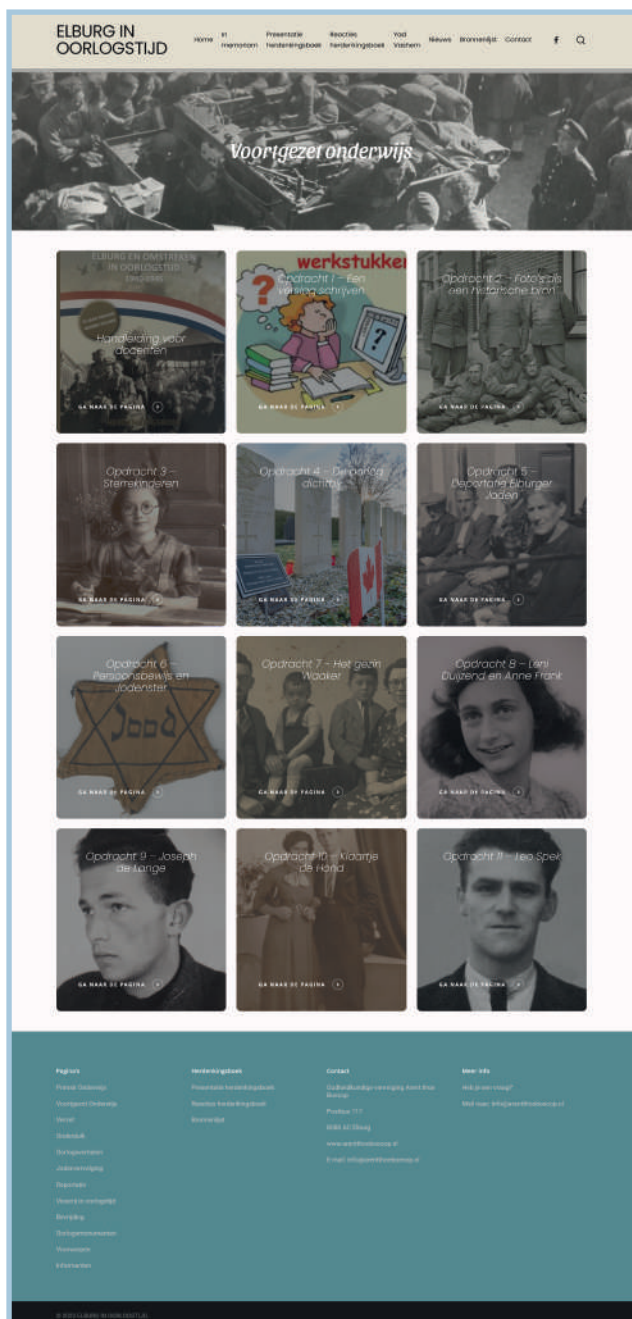
In het najaar van 1942 kreeg de familie Van Zeeburg aan de Veldweg 48 (door bemiddeling van dokter Bruins uit Doornspijk) vijf Joodse onderduikers op de boerderij. Dora Kahn-Weijl met haar kinderen Robert Sylvain (Rob) en Rose-Mary (Dolly) en Sarah Kreisberg-Levie met haar zoon Isbert (Bert) vonden een veilig onderkomen bij de familie Van Zeeburg op Soppenhof. Daar kwam in maart 1943 nog een onder-

duiker bij. Het was Henri René Kahn op spectaculaire wijze gelukt om uit Kamp Westerbork te ontsnappen. Hij werd herenigd met zijn vrouw en beide kinderen. Alle zes Joodse onderduikers overleefden de oorlog. Ze konden veilig op de boerderij verblijven, hoewel het een paar keer spannend is geweest. Op de boerderij van de familie Van Zeeburg waren op ingenieuze wijze twee schuilplekken aangebracht tussen het plafond van de

bedsteden en de zoldervloer.

Op initiatief van de familie Kahn kregen opoe Van Zeeburg (postuum) en haar kinderen Hampje, Cornelisje Reintje, Jantje en Beert op 6 april 1981 de Yad Vashem penning uitgereikt. Daarmee werden ze erkend als Rechtvaardigen onder de Volkeren.

Op 17 december 2021 zijn er op de boerderij van de familie Van Zeeburg door Barend Bosman filmopnames gemaakt.





Daarbij was ook Aart van Engelen (1936) aanwezig. Aart kwam in 1942 als 6-jarig jongetje op de boerderij van opoe Van Zeeburg. Daar verbleef hij tot na de bevrijding. Zodoende leerde hij de families Kahn en Kreisberg goed kennen. Tijdens de opnames kon Aart enkele bijzondere herinneringen uit de oorlogsjaren ophalen. Heel uniek is dat de beide schuilplekken nog intact zijn. Deze zijn in de documentaire te zien. Door op de website [www.elburginoorlogstijd.nl](http://www.elburginoorlogstijd.nl) te klikken naar de rubriek Nieuws (boven in de menubalk) kan iedereen kennis nemen van deze bijzondere documentaire. Hanneke Klijnstra heeft deze dag op en rondom de boerderij foto's gemaakt.



*In de boerderij Soppenhof toont huidig bewoner Aart van Zeeburg één van de bewaard gebleven schuilplekken.*

Op de website staan inmiddels ruim 180 verhalen met betrekking tot de Tweede Wereldoorlog. Daarnaast kunnen de bezoekers kennis nemen van ongeveer 30 filmpjes. Iedere keer worden er weer nieuwe verhalen toegevoegd. Na de lancering van de website door Deliana de Gunst, op 23 september 2021, zijn met name de rubrieken Nieuws en Informanten flink uitgebreid. Iedere keer zijn er weer mensen die bijzondere verhalen te vertellen hebben.



In de rubriek Nieuws staan de meest recente ontwikkelingen vermeld. Als u geïnteresseerd bent, kunt u op die plek bijvoorbeeld de nieuwe foto's van de familie De Hond uit 1942 vinden. Ook zijn via de familie Gualthérie van Weezel unieke brieven van Anna Schapira beschikbaar gesteld en uit de nalatenschap van Leni Duijzend een bijzondere brief van Nanette Blitz (beiden klasgenoten van Anne Frank). Ook is op de website, uit het archief van de VPRO, een bewaard gebleven interview met Anna Schapira uit 1985 te bekijken. Daarnaast zijn uit het persoonlijk archief van verzetsman Henk Baud nog enkele waardevolle documenten in te zien.



Voor scholen voor primair en voortgezet onderwijs is de website heel waardevol om gebruikt te worden, bijvoorbeeld voor projecten, excursies of als voorbereiding bij de adoptie van een oorlogsmonument.

# Historisch weetje

Regelmatig krijgen we bij Arent thoe Boecop de vraag hoe het nu zat met de tram in Elburg. Waar heeft die gereden en waarom? Hieronder vindt u in een notendop het verhaal van de tramlijn.

Toen in 1864 de spoorlijn Utrecht – Zwolle – Kampen gereed was, betekende dit een grote vooruitgang voor de Noord-Veluwe. Er was een aantal plaatsen waar de spoorlijn niet kwam zoals een gedeelte van Wezep, Oldebroek, Elburg en Doornspijk. Aangezien deze plaatsen bang waren dat de vooruitgang aan hen voorbij zou gaan, werd er besloten tot de aanleg van de Zuiderzeetramlijn. Op 2 mei 1908 werd de tramlijn Zwolle-Elburg-Nunspeet feestelijk in gebruik genomen en in 1914 werd de aftakking van Wezep naar De Zande geopend, waar de tramlijn aansloot op het spoor naar Kampen. Elburg was het middelpunt van de tramlijn en hier bevond zich dan ook de remise. Als u de gebouwen van de hedendaagse Jumbo en Mitra bekijkt, herkent u deze remise nog op de foto hiernaast.

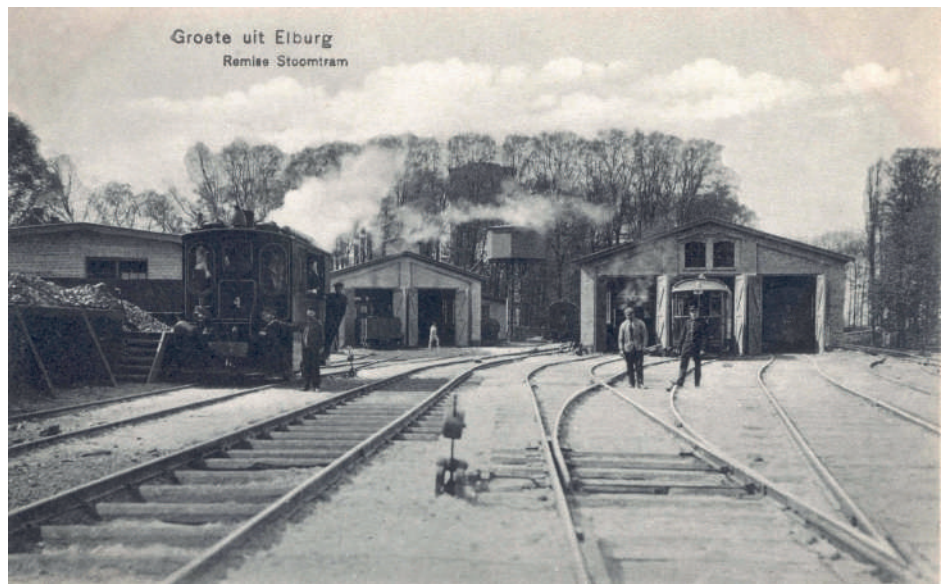
Het stuk stenen muur dat in de zuiderwal net voor de Joodse begraafplaats te zien is, is de plek waar de tram vanaf de tramremise over de gracht door de wal gereden heeft richting de Mheenpoort.

Daarna boog de tram af en vervolgde zijn weg dwars door de Elburger binnenstad om via de Goorpoortbrug de stad weer te verlaten richting Doornspijk en Nunspeet.

## Goorpoort

Helaas heeft de Zuiderzeetramlijn maar kort bestaan, ze was eigenlijk te laat aangelegd. De Zuiderzeetram kreeg al snel last van concurrentie van de vrachtauto en bus. Zeker toen de Katerveerbrug (verkeersbrug) bij Zwolle gereed kwam en het Katerveer verving, konden de autobussen gemakkelijk Zwolle bereiken.

Op 31 augustus 1931 reed de allerlaatste tram.



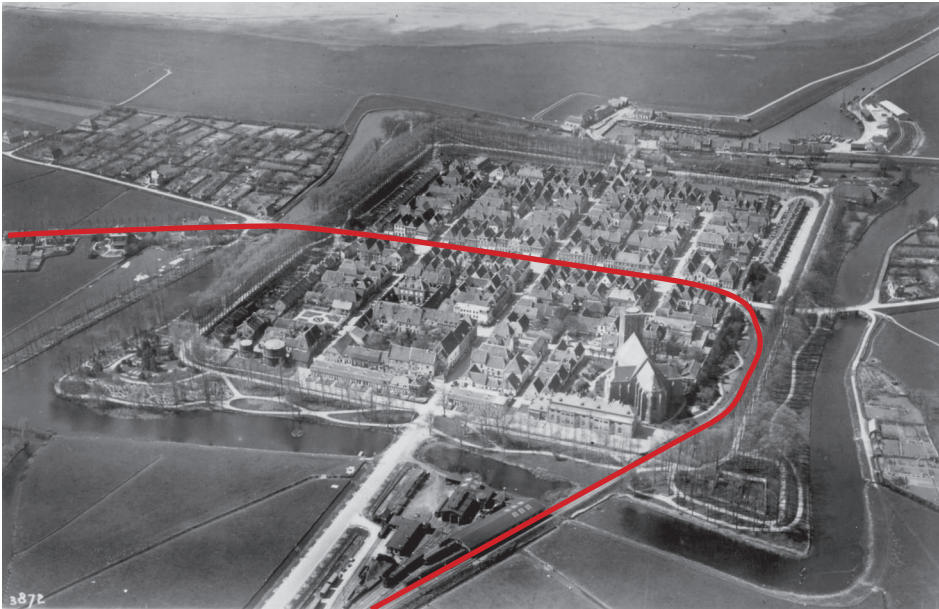
*Deze foto is in 2015 gemaakt door Donovan Grootkarsijn voor zijn bijzondere project Verleden naar het Heden.*

## Jan Rijksen

De geschiedenis van de Zuiderzeestoomtram kent veel bewonderaars. Een van hen is Jan Rijksen uit Haarlem. Hij kwam al in de jaren zestig in Elburg op vakantie. Twee jaar geleden bezochten Jan en zijn echtgenote Elburg opnieuw. Hen viel bij binnenkomst van Elburg meteen de gebouwen van de voormalige tramremise op. Na thuiskomst heeft Jan zich verder verdiept in de geschiedenis van de tram en de remise. Zijn verhaal heeft Jan vervolgens toegestuurd aan Arent thoe Boecop.

Nadrukkelijk schrijft Jan Rijksen over wat er in Elburg bewaard is gebleven. We citeren uit zijn relaas:

*De remise is het best bewaarde tramcomplex van Nederland. Het gebouw is uitgeroepen tot Rijksmonument. In Elburg zijn destijds (1907-1908) personeelswoningen gebouwd, de zogenaamde tramhuisjes. Deze woningen zijn nog altijd aanwezig en vormen een toeristische bezienswaardigheid. De woningen liggen aan de Bas Backerlaan. Deze laan is vernoemd naar de heer Bas Backer, omdat deze als burgemeester (van Elburg) zich erg heeft ingespannen om de komst van de tram te realiseren.*



Op deze foto kunt u aan de ingetekende rode lijn zien hoe de tramlijn door Elburg liep.



Op het kaartje is te zien hoe het tramspoor van Nunspeet naar Hattemerbroek liep.



# Archeologie

Leden van de archeologische werkgroep hebben in de omgeving van de oude Zuidoerseekust Chinese haarspelden gevonden.



In verschillende perioden en om verschillende redenen kwamen de Chinezen naar Nederland. De eerste fase werd ingeluid door havenarbeiders. Zij kwamen eind 19e, begin 20e eeuw naar ons land en werkten daar als stoker in de koopvaardij. In 1910 – 1911 waren er een paar duizend Chinezen in Nederland omdat een aantal Nederlandse rederijen heel actief

Chinezen vroegen om hier te komen werken. Ze wilden daarmee een havenstaking van Nederlandse werknemers breken die al een hele tijd duurde. De Chinezen die hierdoor naar Nederland kwamen, gingen vooral wonen in gasthuizen in Rotterdam en Amsterdam. Op die manier ontstonden daar de eerste Chinese buurten. Zouden er ook in Elburg Chinezen zijn aangekomen per schip? We weten het niet.

Ook zijn er in de gemeente Elburg verschillende mooie doosjes gevonden, zoals een zilveren pillendoosje, een zilveren doosje met een meetlint, een potpourridoosje, de behuizing van een zakhorloge en een parfumsflesje.

Wat werden gebruiksvoorwerpen toch prachtig versierd in vroeger tijden. Hiernaast ziet u nog een afbeelding van munten die gevonden zijn in de gemeente Elburg, de bijschriften vertellen de herkomst en het jaartal.

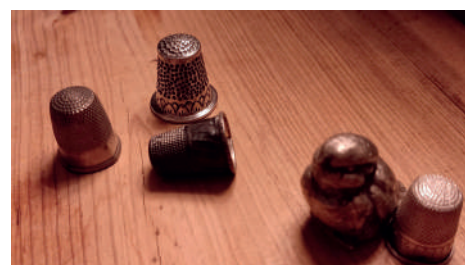


De gevonden bronzen munt uit 1770 ziet u hieronder beter in beeld.



Tot slot vond de werkgroep nog een paar vingerhoedjes waarvan er één verstopt zat in een vogeltje.

Deze vingerhoedjes dateren allemaal uit de periode tussen 1700 en 1800.



## Schenking

Onlangs werd het bestuur van Arent thoe Boecop verrast met een bijzondere schenking door Wibrand van Norel (1972). De bekende Oostendorper dirigent van diverse slagwerkensembles heeft voor zijn ontspanning vele uren in de bodem rondom Elburg gezocht naar archeologische bijzonderheden. Hij vond in de afgelopen jaren vooral aan de noordoostkant (gebied tussen de stadsgracht en de Hellenbeekstraat) van de vesting Elburg vele bijzondere munten, kogels, gespen en gebruiksvoorwerpen. Het bestuur van Arent thoe Boecop is Wibrand bijzonder dankbaar voor de schenking van deze waardevolle vondsten.



## RABO Club Support

Onze voorzitter Pauline van Zweden en penningmeester Lammert van het Goor werden op een koude, zonnige ochtend verwacht bij het sportpark van OWIOS in Oldebroek voor de uitslag van de resultaten van de Rabo Club Support actie. Daar werden ze verrast met de mededeling dat onze vereniging een tweede plaats had behaald in de regio Noordwest Veluwe. Ze mochten een cheque van ruim € 2.100 in ontvangst nemen en daar werden ze wel even stil van! Wat een eer dat zoveel mensen op ons hebben gestemd.

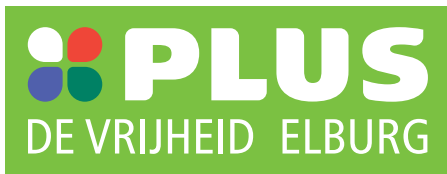
Voor deze toekenning hebben we al een mooie bestemming bedacht. Het Gruithuis is onlangs onder handen genomen en onder andere van binnen opnieuw geschilderd. Onze wens is de binnenverlichting te vervangen in een meer bij de uitstraling van dit historische pand passende stijl. Dit kunnen we nu verwenzelijken en daar zijn we heel blij mee.

Namens het bestuur van Arent thoe Boecop hartelijk dank dat u een stem heeft uitgebracht op onze mooie vereniging en hopelijk kunt u over niet al te lange tijd het

Gruithuis bezoeken en de opknappbeurt en de nieuwe verlichting bekijken. Ook danken wij natuurlijk de Rabobank die deze mooie actie mogelijk heeft gemaakt.



De Kroniek kwam tot stand dankzij de financiële bijdrage van de volgende bedrijven:







Arent  
thoe  
Boecop



1411  
Arent thoe Boecop  
1411-1412